

N:o 44.

Uppläst och godkänd hos Första Kammarén den 28 Maj 1883.
» » » » Andra Kammarén den 28 » »

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inrättande af en postsparbank för riket.

(Sammansatta Stats- Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1.)

Till Konungen.

I nådig proposition N:o 40 af den 6 sistlidne Mars har Eders Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte:

dels antaga ett den nådiga propositionen bilagdt förslag till förordning angående en postsparbank för riket;

dels besluta, att postsparbanken måtte ega ej mindre att i Riksbanken öppna upp- och afskrifningsräkning med åtnjutande för derå insatta medel, inom högst fyra hundra tusen kronor, af ränta enligt fullmäktiges i Riksbanken bestämmande, än äfven att, utan ställande af säkerhet, i Riksbanken begagna kreditiv till det belopp och mot den inträdesafgift samt under de vilkor i öfrigt, Fullmäktige funne skäligt föreskrifva;

dels ock medgifva, att Kongl. Maj:t måtte tills vidare bestämma såväl arfvoden för ordförande och ledamöter i styrelsen för postsparbanken och ersättning till postverkets tjänstemän för deras bestyr med postsparbanksrörelsen som ock löner och arfvoden för den byråchef och de biträden i öfrigt, som måste anställas hos Generalpoststyrelsen för att besörja de göromål, som tillhörde postsparbanken.

Vid pröfning af de särskilda detaljbestämmelserna i lagförslaget har Riksdagen funnit följande paragrafer i detsamma lämpligen böra i någon mån ändras, nemligen § 7 mom. 3 samt § 18.

I förstnämnda paragrafs 3:dje moment har föreslagits ett stadgande derom, att på en och samma motbok ränta icke skulle godtgöras för högre belopp än 2,000 kronor, hvilket stadgande, sammanställt med § 5 mom. 3, innebär, att nämnda belopp skulle blifva det högsta, hvar till en persons inestående tillgodohafvande hos postsparbanken i allmänhet komme att uppgå.

Postsparbankens hufvudsyfte är, enligt hvad angifvet är, att uppsamla och göra fruktbara de små besparingarna samt, sedan de växt till afsevärdt belopp, förmedla en fördelaktigare placering mot högre ränta än postsparbanken kan lemna. Vid sådant förhållande har det syns Riksdagen, att det af Eders Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med hvad de för frågans utredande tillsatte komiterade i afgifvet utlåtande tillstyrkt, föreslagna maximibeloppet, hvarå ränta skulle beräknas, vore väl högt tilltaget och att detsamma utan olägenhet skulle kunna nedsättas till en lägre summa, hvilken Riksdagen ansett lämpligen kunna bestämmas till 1,000 kronor. Riksdagen har nemligen föreställt sig, att, genom beloppets fastställande till ofvannämnda lägre summa, kommer att befordras en hastigare placering af sammansparadt kapital i sådana obligationer, som dertill afsetts, och har i denna omständighet funnit ett stöd för den ofvannämnda ändringen. Vidtagandet af densamma kommer dessutom att bidra till häfvande af de från många håll med styrka framhållna, på farhågor för de hittills varande sparbankernas bestånd och jemna utveckling grundade betänkligheter mot postsparbankers inrättande. Klart är nemligen, att ju lägre maximibeloppet sättes, desto hastigare kommer utströmningen af penningar, för hvilka sökes placering, att försiggå — säkerligen icke minst i de nuvarande sparbankerna, som i allmänhet gifva en högre ränta än postsparbanken; och då i postsparbanken antagligen och i enlighet med dess ändamål komma att insättas penningar, de der, om de icke uppsamlades af en sådan anstalt, säkerligen icke skulle finna vägen till någon af de vanliga sparbankerna utan åtgå till onödiga utgifter, har Riksdagen ansett den slutsats icke vara oberättigad, att de nuvarande sparbankerna, långt ifrån att hafva något att frukta af postsparbanken, tvärt om i densamma kunna motse en ingalunda obetydlig källa till förkofran.

Då sålunda maximibeloppet för räntebärande insättningar blifvit af Riksdagen för dess del nedsatt till 1,000 kronor, har i sammanhang dermed befunnits nödigt att i § 9 mom. 2 vidtaga någon redaktions-

förändring, så till vida, att orden »för belopp öfverstigande 1,000 kronor, minst 90 dagar» helt och hållet uteslutits, samt att orden strax förut: »för belopp öfverstigande 500 kronor, men ej 1,000 kronor, minst 60 dagar», ändrats till »för belopp öfverstigande 500 kronor minst 60 dagar».

Vidkommande derefter § 18 i förslaget, så innehåller mom. 1, att de i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, skola insättas på upp- och afskrifningsräkning, och då detta stadgande sammanställs med början af nästföljande moment, framgår deraf, att meningen varit, att alla de medel, som ansåges behöfliga för att möta uppsägningar, skulle å sådan räkning insättas.

Riksdagen har ej kunnat undgå att mot detta stadgande i förslaget göra anmärkning. Något skäl, hvarför de postsparbankens medel, som icke kunna placeras i obligationer eller sådana skuldförbindelser, hvarom i mom. 2 af förevarande paragraf förmäles, skulle uteslutande insättas å upp- och afskrifningsräkning, hvarå endast mycket låg ränta godtgöres, har icke blifvit anfördt. Då emellertid postsparbanken genom stadgandet om uppsägningstid själf är skyddad mot allt för brådstörtade utbetalningar af insatta medel, har det syntes Riksdagen lämpligare att icke genom en uttrycklig föreskrift derom, att de medel, om hvilka härvid är fråga, skola å upp- och afskrifningsräkning insättas, förhindra deras fruktbargörande äfven genom insättning å depositionsräkning, hvilket senare för visso skulle lända postsparbanken till väsentlig fördel samt utan tvifvel äfven för Riksbanken vara af nytta. I det yttrande, fullmäktige i Riksbanken afgifvit öfver komiténs förslag i ämnet, har väl icke nämnts, huruvida något vore att erinra mot en sådan anordning, men då fullmäktige för sin del medgifvit öppnandet för postsparbanken af upp- och afskrifningsräkning, har Riksdagen ansett sig ega full rätt att antaga, det betänkligheter från fullmäktiges sida icke komma att möta för postsparbanken att i Riksbanken begagna jemväl depositionsräkning; och då vidare, enligt Eders Kongl. Maj:ts proposition, postsparbanken kommer att i Riksbanken, efter öfverenskommelse med fullmäktige, få begagna kreditiv, har det syntes Riksdagen icke vara behöfligt för postsparbanken att för mötande äfven af betydligare uppsägningar hafva synnerligen stora belopp tillgängliga vid anfordran å upp- och afskrifningsräkning.

Det stadgande, Riksdagen för sin del satt i stället för den i förevarande moment gifna föreskriften, har dock hållits helt allmänt, ty gifvet är, att en del medel, om ock till jämförelsevis ringa belopp, kunna och bära äfven å upp- och afskrifningsräkning insättas, hvarom det syntes Riksdagen att postsparbankens styrelse borde ega att själf bestämma.

På grund häraf har Riksdagen gifvit paragrafens 1:sta moment följande lydelse:

»Mom. 1. De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, göras räntebärande genom insättning i Riksbanken.»

Vidkommande slutligen moment 2 i förevarande paragraf, så har Riksdagen icke haft annat att anmärka mot förra delen af detta moment, som börjar med orden: »För så stor del af dessa» etc. och slutar med orden: »mellan jordegare å landet», än att Riksdagen ansett lämpligt, *dels* att för vinnande af större tydlighet utbyta ordet »dessa» i första raden mot ordet »influtna», så att det i stället kommer att heta: »För så stor del af influtna medel» etc.; *dels ock* att, när några obligationer af hypoteksföreningar mellan jordegare å landet icke vidare utgifvas samt de redan utgifna nu mera icke kunna finnas i marknaden tillgängliga till synnerligen afsevärda belopp och i allt fall komma att inom kort varda helt och hållet indragna, utesluta stadgandet att sådana obligationer få af postsparbanken inköpas, såsom varande af föga praktisk vikt.

Hela den senare delen af momentet har Riksdagen ansett böra utslutas, hvarigenom momentet med undantag allenast af de ändringar, här ofvan omförmälts, skulle erhålla samma lydelse, som af komiterade föreslagits.

Det tillägg till momentet, som af Eders Kongl. Maj:t blifvit gjordt, har nemligen tillkommit under förutsättning, att en af Eders Kongl. Maj:t aflåten proposition till innevarande Riksdag om upprättande af en odlingslånefond skulle vinna Riksdagens bifall, men då det syntes både olämpligt och öfverflödigt att med förevarande framställning sammanbinda en så vidtutseende fråga som den om berörda odlingslånefond, har Riksdagen ansett att förslaget i denna del för närvarande kunde lemnas å sido. Härmed har Riksdagen dock ingalunda velat uttala, att nu antydda sätt för placering af postsparbankens medel borde förkastas, men Riksdagen föreställer sig att, i händelse odlingslånefonden kommer till stånd, formen för upplånande af penningar till densamma åtminstone till en början skulle kunna blifva lika med den, hvarunder Riksgäldskontoret, som skulle besörja anskaffandet af behöfliga lånemedel till fonden, i andra fall upplånar medel för statens räkning, eller utfärdande af obligationer med den förändring i innehållet, angående uppsägningsrätt m. m., som af det särskilda ändamålet kan varda påkallad. I allt fall, och huru härmed än må komma att ställas, synes det icke vara af nöden att redan nu meddela några bestämmelser i förevarande

afseende, då ju anledning ej är för handen att antaga, det postsparbanken nästan i samma stund, den tillkomme, skulle blifva i stånd att fast placera något mera betydande belopp. Vid sådant förhållande synes det icke kunna medföra olägenhet att ännu någon tid uppskjuta meddelandet af bestämmelser af den art, som af Eders Kongl. Maj:t nu satts i fråga, eller meddelande af föreskrift om penningars bindande vid ett papper, som, huru säkert det än torde få anses, dock icke skulle vara af den beskaffenhet, att det kunde med samma, till en början till äfventyrs erforderliga lätthet realiseras, som de öfriga värdepapper, i hvilka postsparbankens medel skulle nedläggas.

Mot öfriga paragrafer i förevarande lagförslag har Riksdagen icke haft något att anmärka; och har Riksdagen sålunda för sin del antagit följande:

Förordning angående en postsparbank för riket.

§ 1.

Postsparbankens ändamål är att, under statens garanti, emottaga penningar, desamma förränta och genom räntas läggande till kapitalet ytterligare förkofra samt medlen i stadgad ordning vederbörande tillhandahålla. *Postsparbankens ändamål.*

§ 2.

Mom. 1. En hvar eger att för egen eller annans räkning insätta medel i postsparbanken. *Insättning i allmänhet.*

Mom. 2. Insättning kan ega rum vid de postanstalter, postsparbankens styrelse bestämmer, å alla de tider, då postanstalten hålles öppen för allmänheten.

Mom. 3. Första gången insättning verkställes, skall uppgift lemnas om namn, födelseår, månad och dag, hemvist och, der sådant kan ske, lefnadsyrke för den, till hvars förmån insättningen eger rum. Göres insättningen till förmån för minderårig, böra, om så ske kan, äfven föräldrarnes namn uppgifvas.

§ 3.

Minsta belopp, som på en gång må i postsparbanken insättas, utgör en krona. Derutöfver får insättning ske endast i helt krontal. *Minimum för insättning.*

§ 4.

*Sparmärken
och sparkort.*

Mom. 1. För att underlätta besparing af äfven mindre belopp än en krona, tillhandahållas å de postanstalter, postsparbankens styrelse bestämmer, och hos särskildt antagne försäljningsmän sparmärken och sparkort.

Mom. 2. Sparmärke lyder å tio öre och betalas med samma belopp, hvaremot sparkort afgiftsfritt utbekommes af den, som vid emottagandet å detsamma anbringar minst ett sparmärke.

Mom. 3. Sparkort indelas i tio rutor. Sedan hvar och en af dessa rutor blifvit med sparmärke försedd, kan insättning i postsparbanken verkställas genom sparkortets inlemnande å postanstalt.

Mom. 4. Sparmärke må icke såsom betalningsmedel användas utom i det fall, som i denna § mom. 3 omförmäles.

§ 5.

Motbok.

Mom. 1. Vid första insättning erhåller insättaren afgiftsfritt dels en med seriebokstaf och ordningsnummer försedd motbok, utfärdad för den person, till förmån för hvilken insättningen eger rum, dels ock blanketter till qvittenser, afsedda att användas vid lyftande af innestående medel.

Mom. 2. I motbok skall vid utlemnandet finnas infördt sammandrag af de författningar, hvilka röra allmänhetens förhållande till postsparbanken.

Mom. 3. För en och samma persons räkning må insättning å mer än en motbok ej ega rum; dock må minderårig, för hvars räkning medel blifvit af annan person insatta, kunna utbekomma särskild motbok för insättning af egna medel.

§ 6.

Qvitto å insatta medel.

Insättning skall, för att vara gällande, af vederbörande tjänsteman å den postanstalt, der insättningen sker, qviteras på sätt särskildt bestämmes.

§ 7.

Räntegodtgörelse.

Mom. 1. Ränta å insatta medel godtgöres endast för hel månad och beräknas från och med månaden näst efter den, då insättningen egt rum, till den månad, då medlen få lyftas.

Mom. 2. Upplupen ränta lägges vid kalenderårs slut till kapitalet. Å hvad af det sålunda uppkommande beloppet utgör helt krontal beräknas ränta från och med början af näst derpå följande år.

Mom. 3. På en och samma motbok godtgöres icke ränta för högre belopp än 1,000 kronor.

§ 8.

Mom. 1. Räntefoten å de medel, som äro eller varda i postsparbanken insatta, bestämmes af Konungen. *Räntefot.*

Mom. 2. Varder i räntefoten förändring beslutad, träder densamma dock icke i verket under löpande kalenderår, ej heller förr än 4 månader efter det Konungens beslut i ämnet blifvit kungjordt.

§ 9.

Mom. 1. Den, som vill lyfta innestående behållning eller del deraf, skall, med uppvisande af motboken, beloppet å postanstalt skriftligen uppsäga och dervid uppgifva, genom hvilken postanstalt medlen böra utbetalas. Öfver uppsägningen meddelas bevis å postanstalten. *Uppsägning.*

Mom. 2. Uppsägning bör i allmänhet verkställas:

för belopp af högst	50 kronor	minst 10 dagar,
» » öfverstigande	50 men ej 500 kronor	» 30 »
» » »	500 kronor	» 60 »

allt före den dag, då medlen skola vara att lyfta.

Mom. 3. På postsparbankens styrelse ankommer emellertid att i särskilda fall, der sådant begäres och utan olägenhet för postsparbanken kan ske, medgifva utbetalning af insatta medel äfven inom kortare tid, än här ofvan stadgas.

Mom. 4. Befinnes åter tiden för postens gång påkalla, att vid någon postanstalt uppsägningstiden äfven för belopp af högst 50 kronor utsträcket till mer än tio dagar, bör postsparbankens styrelse meddela nödiga föreskrifter i ämnet, hvilka skola å postanstalten anslås.

Mom. 5. Afser uppsägning icke hela det innestående beloppet, må densamma ej lyda å annat än helt krontal.

Mom. 6. Hafva uppsagda medel icke blifvit af vederbörande lyftade inom tio dagar efter den dag, då desamma skolat tillhandahållas, anses uppsägningen hafva förfallit, och beräknas räntan å dessa medel, såsom vore de i postsparbanken ånyo insatta.

§ 10.

Uttagning. *Mom. 1.* Anmäler sig innehafvare af motbok till lyftande af medel, som blifvit uppsagda, tillhör det honom styrka sin behörighet dertill genom meddelande af sådana uppgifter, som här ofvan i § 2 mom. 3 omförmälas.

Mom. 2. Finnas dessa uppgifter vara öfverensstämmande med dem, som vid första insättningen afgifvits, verkställes utbetalningen. I annat fall öfverlemnas ärendet till postsparbankens styrelse, som eger att efter omständigheterna förordna om medlens utbetalande eller om frågans hänvisande till laga domstol.

Mom. 3. Vid medlens lyftande aflemnas till postanstalten qvitto, tecknad å sådan blankett, som i § 5 mom. 1 omförmäles.

Mom. 4. Beloppet af de lyftade medlen skall af vederbörande tjänsteman i motboken införas.

Mom. 5. Omfattar uppsägning hela det i motbok införda belopp, skall, jemte kapitalet, äfven upplupen ränta utbetalas, dervid motboken till postanstalten återställas.

§ 11.

*Gift qvinnas och minder-
åriges rätt
till uttagning.* *Mom. 1.* Gift qvinna må, äfven utan mannens samtycke, uppsäga och lyfta medel, som för hennes räkning innestå i postsparbanken.

Mom. 2. Likaledes må minderårig, som uppnått 15 år, jemväl utan särskild tillåtelse af målsman, förfoga öfver medel, insatta å sådan motbok, som han på grund af § 5 mom. 3 för insättning af egna medel utbekommit.

§ 12.

*Motboks användbarhet
vid olika
postanstalter.* En och samma motbok må, för så väl insättning som uttagning af medel, användas vid hvar postanstalt, der sparbanksrörelse finnes anordnad.

§ 13.

*Motboks insändande
till post-
sparbankens
styrelse.* *Mom. 1.* En gång hvart år, före utgången af den månad, hvar- under första insättningen egt rum, bör motbok å postanstalt mot qvitto aflemnas, för att genom postanstaltens försorg insändas till postsparbankens styrelse, som besörjer motbokens granskning och införande i densamma af den för nästförflutna kalenderår upplupna ränta, hvarefter

motboken genom vederbörande postanstalt, i utbyte mot omförmälta qvitto, till egaren återställes.

Mom. 2. Underlåter motboks egare att densamma, inom tid som ofvan säges, till insändning aflemna, och yppar sig sedermera skiljaktighet mellan motbok och postsparbankens räkenskaper, då skola, i fråga om egarens tillgodohafvande, räkenskaperna ega vitsord.

§ 14.

Innestå medel å motbok, på hvilken under loppet af tio år hvar- *Preskription.* ken insättning eller uttagning egt rum, och har i afseende å dylik fordran icke vidtagits sådan åtgärd till fordringsrättens bevarande, som i Kongl. Förordningen den 4 Mars 1862, om tioårig preskription och om årsstämmning, föreskrifves, då skola medlen tillfalla postsparbanken. Dock eger postsparbankens styrelse att, med afseende å förekommande omständigheter, medgifva medlens utbetalande till motbokens egare.

§ 15.

Mom. 1. Öfvergår eganderätt till motbok från en till annan, vare *Öfverlåtelse af motbok.* sig genom arf eller testamente eller ock till följd af konkurs eller utmätning, skall anmälan derom ofördröjligen göras hos postsparbankens styrelse.

Mom. 2. Innan sådan anmälan skett och blifvit godkänd, medför öfverlåtelsen ej någon rätt mot postsparbanken.

Mom. 3. Öfverlåtelse af motbok må ej ega rum i annat fall, än som i mom. 1 af denna § säges.

§ 16.

Mom. 1. Förloras motbok, bör sådant hos postsparbankens styrelse *Förlust af motbok.* ofördröjligen anmälas, med uppgift å tid och omständigheter, under hvilka boken förkommit.

Mom. 2. Har sådan anmälan skett, eger styrelsen gå i författning derom, att motboken varder, på egarens bekostnad, tre gånger i allmänna tidningarne efterlyst.

Mom. 3. Sex månader efter det sådan efterlysning sista gången egt rum, må ny motbok, i den förkomnas ställe, utfärdas af postsparbankens styrelse, på hvars pröfning ankommer, dels huruvida för den

nya motbokens erhållande säkerhet bör ställas, dels ock om och, i sådant fall, med hvilket belopp särskild afgift skall för motboken erläggas.

Mom. 4. Genom ny motboks utfärdande varder den förra motboken till kraft och verkan mot postsparbanken dödad.

§ 17.

*Förmedling
af obligati-
tionsköp.*

Gör egare af motbok till postsparbankens styrelse framställning derom, att för medel, som på hans räkning i postsparbanken innestå, må inköpas räntebärande obligation af det slag, som för postsparbankens egen räkning anskaffas, tillhör det styrelsen föranstalta, att, så vidt ske kan och inom den i § 9 mom. 2 stadgade uppsägningstid, dylik obligation varder, utan särskild afgift till postsparbanken, inköpt till förmånligaste kurs, som kan betingas. Obligationen skall derefter genom vederbörande postanstalt motbokens egare tillhandahållas, mot erläggande af belöpande franko- och assurancesavgifter, i fall obligationen, för att egaren tillställas, skall med post från en till annan ort befordras.

§ 18.

*Medlens
fruktbar-
görande.*

Mom. 1. De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, göras räntebärande genom insättning i Riksbanken.

Mom. 2. För så stor del af influtna medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas tillgängliga för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller Sveriges allmänna hypoteksbank.

§ 19.

*Förvaltnings-
kostnader
m. m.*

Mom. 1. De med postsparbankens förvaltning förenade utgifter skola bestridas med den räntevinst, som på postsparbankens rörelse kan uppkomma.

Mom. 2. Till en början och så länge icke denna räntevinst dertill lemnar full tillgång, bör af postverket förskjutas, hvad utöfver räntevinsten kan för ändamålet erfordras.

Mom. 3. Sedan hvad sålunda förskjutits blifvit postverket ersatt, skola de öfverskott, som kunna uppkomma, användas uteslutande för postsparbankens egna ändamål.

§ 20.

Mom. 1. Efter bokslut, som för hvarje kalenderår verkställes, skall styrelsen till Konungen afgifva underdånig berättelse om postsparbankens tillstånd och förvaltning. *Årsberättelse
m. m.*

Mom. 2. Vid afgifvande af denna berättelse åligger det styrelsen att yttra sig rörande det belopp, som af postsparbankens medel må under det löpande året användas för vidtagande af åtgärder, hvilka afse främjande af sparsamhet, särskildt inom de mindre bemedlade samhällsklasserna.

§ 21.

Mom. 1. Postsparbankens styrelse utgöres af Generalpostdirektören såsom ordförande, samt fyra ledamöter, nemligen den byråchef i Generalpoststyrelsen, som är föredragande för ärenden rörande postsparbanken, en af Konungen särskildt förordnad ledamot samt en af fullmäktige i Riksbanken och en af fullmäktige i Riksgäldskontoret, hvilka båda sistnämnda ledamöter bemäde fullmäktige hvar för sig inom sig utse. *Post-
sparbankens
styrelse.*

Mom. 2. Är Generalpostdirektören hindrad att i handläggning af ärendena hos styrelsen delta, skall såsom ordförande i styrelsen tjengöra den byråchef i Generalpoststyrelsen, Konungen dertill förordnar.

Mom. 3. Om sättet för ärendenas handläggning hos postsparbankens styrelse och i hvilka ärenden styrelsens ordförande eger ensam besluta, bestämmes af Konungen.

§ 22.

Fullmäktige i Riksbanken besörja, att för de medel, som af postsparbankens styrelse anvisas, obligationer inköpas af den beskaffenhet denna förordning bestämmer; låta för postsparbankens räkning i Riksbanken förvara de postsparbanken tillhöriga obligationer och andra värdehandlingar mot den ersättning till Riksbanken, som af fullmäktige bestämmes; samt föranstalta, på framställning af postsparbankens styrelse, om försäljning eller pantsättning af postsparbankens värdehandlingar till det belopp, styrelsen finner nödigt. *Riksbankens
befattning
med post-
sparbankens
medel.*

De öfriga i förevarande nådiga proposition af Eders Kongl. Maj:t gjorda framställningar hafva af Riksdagen bifallits utan annan erinran än att beträffande det af Eders Kongl. Maj:t begärda medgifvandet att provisoriskt bestämma arfvoden och löner, hvarom i sista delen af nu ifrågavarande nådiga proposition förmäles, Riksdagen medgifvit att sådant må ske under förutsättning deraf, att fullständig löne- och arfvodesstat framdeles varder Riksdagens pröfning understäld.

Med undersätlig vörndnad etc.

Stockholm den 28 Maj 1883.